РЕЦЕНЗІЯ

на освітньо-наукову програму
«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право»,
спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»,
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Сучасний етап розвитку фінансової системи України визначається глибокою цифровою трансформацією, стрімким поширенням технологій штучного інтелекту, зростанням ролі фондового ринку та необхідністю фінансового забезпечення повоєнного відновлення економіки. За цих умов зростає потреба у фахівцях найвищої кваліфікації, здатних не лише застосовувати новітні аналітичні інструменти, а й створювати нове наукове знання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. Це визначає актуальність підготовки докторів філософії за рецензованою освітньо-науковою програмою.

Слід відзначити позитивну динаміку розвитку програми порівняно з попередніми редакціями. Програму своєчасно приведено у відповідність до оновленого переліку галузей знань і спеціальностей (постанова КМУ № 266 у редакції від 21.02.2026 № 188): спеціальність 072 трансформовано у D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», а предметну область розширено на проблематику фондового ринку. Перелік вибіркових дисциплін суттєво розширено — до двадцяти курсів, що дає змогу кожному аспіранту обрати дисципліну, близьку до теми свого дисертаційного дослідження.

Особливо цінним є оновлення вибіркової частини дисциплінами, що відображають сучасні тенденції розвитку фінансової науки.

Позитивно відзначаю, що розробники врахували зауваження, висловлені в попередній рецензії на програму: у загальній інформації тепер чітко зазначено обсяг освітньої складової — 60 кредитів ЄКТС — разом із терміном навчання 4 роки; розширено опис придатності випускників до працевлаштування та подальшого навчання; посилено зв'язок програми з цифровими фінансами та технологіями розподіленого реєстру завдяки курсам «Криптовалюти», «Діджиталізація фінансової системи» та «FinTech-технології у фінансовій системі країни».

Обсяг освітньої складової (60 кредитів ЄКТС, з яких 45 — обов'язкові та 15 — вибіркові компоненти) і термін підготовки (4 роки) відповідають чинним вимогам. Освітні компоненти поєднуються в логічну систему, що відображено у структурно-логічній схемі, а матриці відповідності засвідчують повне покриття програмних компетентностей і результатів навчання. Наукову складову деталізовано за роками підготовки з визначенням форм звітності — від

опрацювання наукометричних баз даних і апробації результатів на всеукраїнських та міжнародних конференціях до публікацій у фахових виданнях і захисту дисертації. Позитивно оцінюю також академічну мобільність у межах програми «Еразмус+» та наявність науково-педагогічної практики.

Водночас активне використання генеративного штучного інтелекту в науковій діяльності породжує нові виклики для академічної доброчесності: ризики некоректного запозичення текстів, генерування неіснуючих джерел і даних, непрозорості авторського внеску, порушення конфіденційності фінансової інформації. Тому вважаю за доцільне ввести до переліку обов'язкових компонент курс, що підвищував рівень академічної доброчесності у часи активного використання штучного інтелекту. Це дасть змогу сформувати в аспірантів навички відповідального та прозорого застосування інструментів ШІ, верифікації отриманих результатів і коректного розкриття факту їх використання у публікаціях та дисертаціях, а отже — посилить компетентність ЗК7 і результат навчання ПРН7 та підвищить довіру до наукових результатів здобувачів.

В цілому освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» є актуальною, сучасною та динамічно розвивається, враховує потреби ринку праці й наукової спільноти, поглиблює фаховий науковий світогляд і забезпечує належне підгрунтя для проведення наукових досліджень здобувачами. Програму складено відповідно до державних вимог до програм відповідного рівня вищої освіти. Вона заслуговує на позитивну оцінку та може бути рекомендована для провадження освітньої діяльності у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна.

Рецензент:

Голова правління Громадської організації «Науково-дослідний центр економіко-правових рішень в сфері застосування розподіленого реєстру», доктор наук з державного управління, професор Ігор ДУНАЄВ

«17» лютого 2026 р.